

بررسی نقش سرمایه‌های اجتماعی در کاهش خطر زلزله در بافت تاریخی یزد (مطالعه موردی محله فهادان)

حسین کلانتری خلیل آباد^{۱*}، سیده مریم مهدویه^۲، سعید فلاح علی آبادی^۳

^۱ دانشیار و عضو هیأت علمی جهاد دانشگاهی

^۲ کارشناس ارشد بازسازی پس از سانحه، دانشگاه شهید بهشتی

^۳ کارشناس ارشد مدیریت سوانح طبیعی، دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت: ۹۱/۳/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۱/۷/۲۰)

چکیده

بافت‌های تاریخی به عنوان یکی از بخش‌های مهم شهری که واجد ارزش‌های میراثی و هویت بخش در شهرهای ایران هستند، هنوز در بسیاری از شهرها محل سکونت و معیشت میلیون‌ها نفر از شهروندان است. این بافت‌ها در مقابل زلزله، ناپایدار و آسیب‌پذیرند. با تهیه برنامه‌های عملیاتی جامعه محور مبتنی بر استفاده از سرمایه‌های اجتماعی و برنامه‌ریزی صحیح قبل از وقوع سوانح و تدوین طرح‌های مدیریت بحران، ناشی از وقوع سوانح می‌توان به میزان قابل توجهی از تلفات و خسارات ناشی از وقوع سوانح کاست. از این رو به طور کلی می‌توان با شناسایی سرمایه‌ها و گروه‌هایی اجتماعی موجود در محلات، میزان تأثیر آن‌ها را در کاهش خسارات ناشی از وقوع زلزله از طریق مشارکت در برنامه‌های در نظر گرفته شده در محلات شهری سنجید. در این راستا پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش سرمایه‌های اجتماعی در کاهش خطرپذیری شهرها در برابر زلزله با رویکرد کیفی با روش توصیفی و تحلیل داده‌های کمی صورت گرفته است. در جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های مرور اسناد و مدارک، توزیع پرسشنامه و مصاحبه با استادان، خبرگان و متخصصان امر و همچنین بررسی نقشه‌های آسیب‌پذیری کالبدی محله در برابر زلزله استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش، خانوارهای ساکن در محله فهادان یزد و تعداد نمونه‌ها ۳۰۰ نفر بوده است. پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ (۸۶ درصد) و روایی آن از سوی صاحب نظران و اساتید مورد تأیید قرار گرفته است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون در نرم‌افزار SPSS صورت گرفته است. نتایج به دست آمده، نشان می‌دهد که میزان تمایل مردم محله برای شرکت در برنامه‌های کاهش خطر زلزله با میزان مشارکت، وضعیت روابط اجتماعی و خویشاوندی و اعتماد ساکنان به گروه‌های موجود در محله ارتباط مثبت دارد.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، کاهش خطر، زلزله، محله فهادان یزد.

The study on the role of social capitals for reducing the risk of earthquake in historic textures in Yazd (Case study: Fahadan neighborhood)

Hoseein Kalantari Khalilabad

Associate Professor, and Faculty Member Jihad-e Daneshgahi

Seyedeh Maryam Mahdavih

M.A. in Reconstruction of posttraumatic, Shahid Beheshti University

Saeed Fallah Aliabadi

M.A. in Natural Disaster Management, University of Tehran

Abstract:

Historical heritages are as one of the most important city areas with inheritance and identity accounts in Iran; in addition, million citizens are settled in these places. These heritages are unsustainable and vulnerable against earthquake. Operational programs of community- based approach consistence using social capitals and correct planning before occurrence of disasters and providing crisis management projects about disasters can decrease considerable amount of losses and injuries. Generally, by identifying available capitals and social groups in neighborhoods, the amount of losses after earthquake can decrease by participation through risk reduction programs in neighborhoods. Afterwards, this research has accomplished with the aim of evaluation social capitals role in risk reduction of cities from earthquake by descriptive method and analysis of quantitative information. It has utilized librarian method and survey for collecting data. Statistic community of research consists of resident household in Fahadanzone and the number of cases has been 300 people. Reliability of survey is confirmed from Cronbach's alpha (86%) and the stability has been approved by experts. Analysis of data is accomplished by using Pearson correlation in SPSS. Results show that the amount of people tendency for cooperating in earthquake risk reduction programs have positive relation with people participation, social communication and resident's confidence to existent groups in zone.

Keywords: Social capital, Risk reduction, Earthquake, Fahadan zone in Yazd.